

Grönbok om ett gemensamt strategiskt ramverk för EU:s finansiering av forskning och innovation

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta utlåtande Europeiska kommissionens grönbok *Från utmaningar till möjligheter: Mot ett gemensamt strategiskt ramverk för EU:s finansiering av forskning och innovation KOM(2011) 48* slutlig där berörda parter inbjuds till samråd. Samrådet avslutas den 20 maj 2011.

Grönboken inleder en offentlig debatt och utgör ett underlag för diskussion om de nyckelfrågor som ska beaktas vid EU:s kommande finansieringsprogram för forskning och innovation. Det gemensamma strategiska ramverket ska integrera EU:s investeringar i forskning med ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation (CIP) och med sammanhållningspolitiken.

Utskottet anser att dessa frågor är mycket angelägna. Grönboken lyfter fram frågor som är av stor vikt för Europas framtid. Länderna i Europa står inför stora utmaningar som kräver samordnade och inte minst skyndsamma insatser och åtgärder. Utskottets uppfattning är att europeiska och internationella samarbeten är avgörande för både den nationella och den europeiska forskningens utveckling. Den framtida europeiska forsknings- och innovationspolitiken bör ha sitt fokus på att bidra till lösningen av vår tids stora samhällsproblem och på att stärka den europeiska konkurrenskraften och den sociala sammanhållningen.

Utskottet anser att de utgångspunkter för framtida program som kommissionen för fram i grönboken ligger i linje med den tidigare svenska inställningen och att de förslag och de resonemang som kommissionen redogör för förefaller väl avvägda.

Utskottet ställer sig bakom ett gemensamt strategiskt ramverk (CSF) för att effektivisera finansieringen av forskning och innovation, både nationellt och på EU-nivå. Utskottet anser att CSF bör utveckla synergier och samband med andra instrument, program och policyer på regional, nationell och europeisk nivå, däribland strukturfonderna. Förutom denna principiella grundhållning framför utskottet synpunkter bl.a. om att skapa ett europe-

iskt mervärde och vikten av att hög kvalitet prioriteras i samtliga led. CSF bör även utformas så att det svarar mot höga krav på förenkling, harmonisering och flexibilitet. Vidare anser utskottet att den framtida forskningspolitiken bör stärka grundforskningen och Europeiska forskningsrådet samt utveckla en konkurrenskraftig vetenskaplig infrastruktur. Det är också angeläget att små och medelstora företag ges goda möjligheter att delta i EU:s forsknings- och innovationsprogram. Det bör också vidtas åtgärder för att förbättra villkoren för yngre forskare och för att stärka jämställdheten och kvinnliga forskares deltagande. Inte minst bör åtgärder vidtas för att främja alla forskares mobilitet inom EU.

Med hänsyn till en snäv tidsram för ärendets beredning föreslår utskottet att ärendet avgörs i kammaren efter endast en bordläggning.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets granskning	6
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Från utmaningar till möjligheter: Mot ett gemensamt strategiskt ramverk för EU:s finansiering av forskning och innovation

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 12 maj 2011

På utbildningsutskottets vägnar

Margareta Pålsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Margareta Pålsson (M), Mikael Damberg (S), Oskar Öholm (M), Louise Malmström (S), Betty Malmberg (M), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Tina Acketoft (FP), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S), Nina Lundström (FP), Jabar Amin (MP), Yvonne Andersson (KD), Richard Jomshof (SD), Michael Svensson (M) och Emil Källström (C).

Redogörelse för ärendet

Europeiska kommissionen publicerade den 9 februari 2011 grönboken Från utmaningar till möjligheter: Mot ett gemensamt strategiskt ramverk för EU:s finansiering av forskning och innovation KOM(2011) 48 slutlig där berörda parter inbjuds till samråd. Samrådet avslutas den 20 maj 2011.

Den 10 juni 2011 kommer en konferens att anordnas som sammanfattar det offentliga samrådet och där diskussioner kommer att hållas. Kommissionen planerar att lägga fram sitt formella lagförslag för ett gemensamt strategiskt ramverk för EU-finansiering av forskning och innovation före utgången av 2011.

Utskottets granskning

Grönbokens huvudsakliga innehåll

Bakgrund

Grönboken om ett gemensamt strategiskt ramverk (Common Strategic Framework, CSF) publicerades den 9 februari 2011. Den inleder en offentlig debatt och utgör ett underlag för diskussion om de nyckelfrågor som ska beaktas vid EU:s kommande finansieringsprogram för forskning och innovation. Det gemensamma strategiska ramverket ska integrera EU:s investeringar i forskning med ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation (CIP) och med sammanhållningspolitiken.

Grönboken innehåller totalt 27 frågor som bl.a. berör programmets övergripande struktur, samhällsutmaningar, konkurrenskraft och det europeiska forskningsområdet. En öppen konsultation pågår fram till den 20 maj 2011. Den 10 juni kommer en särskild konferens att anordnas som sammanfattar resultatet från det offentliga samrådet och där diskussioner kommer att hållas med berörda parter. Kommissionen avser därefter att lägga fram ett lagförslag för ett gemensamt strategiskt ramverk för EU-finansiering av forskning och innovation före utgången av 2011. Nästa programperiod för forskning och innovation planeras starta den 1 januari 2014.

Principer

I Europa 2020-strategin¹ anges att forskning och innovation måste fungera som de viktigaste motorerna för socialt och ekonomiskt välbefinnande samt för en hållbar miljö. Därför har EU, inom ramen för Europa 2020-strategin, satt upp målet att öka utgifterna för forskning och innovation till 3 % av BNP till år 2020. Flaggskeppsinitiativet Innovationsunionen² förespråkar ett strategiskt och integrerat tillvägagångssätt i fråga om forskning och innovation.

I översynen av EU:s budget (KOM(2010) 700) angavs de nyckelprinciper som bör ligga till grund för kommande EU-budget: fokusering på instrument med bevisat europeiskt mervärde, ökad inriktning på resultat och mobilisering av övriga offentliga och privata finansieringskällor. I översynen av budgeten föreslogs att hela arsenalen av EU-instrument för forskning och innovation ska samverka inom en gemensam strategisk ram.

Vid sitt möte den 4 februari 2011 diskuterade Europeiska rådet innovationsfrågor och gav sitt stöd åt ett gemensamt strategiskt ramverk för att effektivisera finansieringen av forskning och innovation, både nationellt och på EU-nivå. I grönboken anges de frågor som kommissionen anser viktigast för att man ska uppnå dessa mål.

¹ Europa 2020: En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM(2010) 2020.

² Flaggskeppsinitiativ i Europa 2020-strategin – Innovationsunionen, KOM(2010) 546.

Indelning

Kommissionens utgångspunkter för framtida program är följande:

- tydligare målsättningar och kopplingar till aktiviteter
- minskad komplexitet
- förenklat deltagande
- breddat deltagande (små och medelstora företag, industri, kvinnor)
- ökad konkurrenskraft
- samhällelig betydelse genom ökat nyttiggörande.

Som ovan sagts innehåller grönboken totalt 27 frågor som är indelade i fyra avsnitt som bl.a. berör övergripande struktur på programmet, samhällliga utmaningar, konkurrenskraft och det europeiska forskningsområdet.

1. Det gemensamma arbetet framåt mot EU 2020-målen

Det första avsnittet rör det gemensamma arbetet framåt mot EU 2020-målen, och frågorna handlar bl.a. om hur det gemensamma strategiska ramverket kan göra EU:s finansiering av forskning och innovation mer attraktiv och lättåtkomlig för deltagarna och om vilken balans som bör finnas mellan mindre, riktade projekt och större, strategiska projekt. Andra frågor är hur finansieringen på bästa sätt kan samla medlemsstaternas resurser samt hur finansiering bör relateras till nationell och regional forsknings- och innovationsfinansiering.

2. Samhällsutmaningar

Det andra avsnittet handlar om samhällsutmaningar. Frågor som tas upp är bl.a. hur ett starkare fokus på samhällliga utmaningar kan påverka balansen mellan grundforskning och tillämpad forskning samt hur EU:s finansiering av forskning och innovation på bästa sätt kan stödja politikutformning och framtidsinriktad verksamhet.

3. Stärkt konkurrenskraft

Det tredje avsnittet handlar om stärkt konkurrenskraft. Frågorna rör hur det industriella deltagandet i EU:s forsknings- och innovationsprogram kan stärkas, vilken typ av små och medelstora företag som särskilt bör stötta på EU-nivå och vilka åtgärder man bör vidta för att underlätta företagens deltagande i EU:s forskningsprogram.

4. Stärka den europeiska vetenskapsbasen och det europeiska forskningsområdet

Det fjärde avsnittet handlar om hur den europeiska vetenskapsbasen och det europeiska forskningsområdet (ERA) ska kunna stärkas. Frågorna rör t.ex. hur Europeiska forskningsrådets roll ska stärkas för att stödja kompe-

tens av världsklass och hur EU-stöd kan hjälpa medlemsstaterna att bygga upp spetskompetens. En annan fråga är vilka åtgärder som är nödvändiga på EU-nivå för att stärka kvinnors roll inom forskning och innovation.

Regeringens faktagromemoria och utskottets beredning av ärendet

Med anledning av grönboken överlämnade regeringen den 16 mars 2011 en faktagromemoria (2010/11:FPM81) till riksdagen. I faktagromemorian redogörs för grönboken samt anges att Sveriges initiala synpunkter på nästa ramprogram framgår av det inspel som skickades in till kommissionen i december 2010. Regeringen ska skicka in ett kompletterande svar på grönboken till kommissionen senast den 20 maj.

Statssekreteraren Peter Honeth informerade om arbetsprocessen med grönboken vid utskottets sammanträde den 17 februari 2011.

Den 10 maj 2011 höll utskottet överläggning med regeringen om regeringens svar på grönboken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det ser positivt på att kommissionen initierar en diskussion och inbjuder till samråd om de nyckelfrågor som ska beaktas vid EU:s kommande finansieringsprogram för forskning och innovation. Utskottet anser att dessa frågor är mycket angelägna.

Grönboken lyfter fram frågor som är av stor vikt för Europas framtid. Länderna i Europa står inför stora utmaningar som kräver samordnade och inte minst skyndsamma insatser och åtgärder. Utskottets uppfattning är att europeiska och internationella samarbeten är avgörande både för den nationella och den europeiska forskningen utveckling, och därigenom för Europas utveckling. Den framtida europeiska forsknings- och innovationspolitiken bör ha sitt fokus på att bidra till lösningen av vår tids stora samhällsproblem och på att stärka den europeiska konkurrenskraften och den sociala sammanhållningen.

Utskottet anser att de utgångspunkter för framtida program som kommissionen för fram i grönboken ligger i linje med den tidigare svenska inställningen och att de förslag och de resonemang som kommissionen redogör för förefaller väl avvägda. Lissabonfördraget, EU 2020-strategin och den ekonomiska krisen skapar vissa nya förutsättningar för ramprogrammet. Europeisk forskning och innovation måste enligt utskottets mening stärkas. Det behövs bättre koppling mellan forskning och innovation och tydligare inriktning på spetsresultat, konkurrensförmåga och samhällsmål. Inriktningen bör vara att skapa ett europeiskt mervärde.

Vidare bör programmet stärka både det internationella och det globala perspektivet. Forsknings- och biståndspolitik bör samverka, bl.a. i syfte att nå fattigdomsbekämpning.

Utskottet delar kommissionens uppfattning att EU-program för forskning behövs för att möjliggöra fler vetenskapliga genombrott av världsklass eftersom programmen bidrar till att skapa spetskunskaper genom konkurrens i hela Europa. För att göra Europa bättre på att omvandla kunskaper till innovation är det nödvändigt att integrera politik och EU-finansiering hela vägen från forskningen till marknaden. Här vill utskottet särskilt understryka vikten av att hög kvalitet prioriteras i samtliga led.

I grönboken inbjuder kommissionen berörda parter till samråd under fyra avsnitt: det gemensamma arbetet framåt mot EU 2020-målen, samhällsutmaningar, stärkt konkurrenskraft samt att stärka den europeiska vetenskapsbasen och det europeiska forskningsområdet (ERA).

Det första avsnittet rör det gemensamma arbetet framåt mot EU 2020-målen, och frågorna handlar bl.a. om hur det gemensamma strategiska ramverket kan göra EU:s finansiering av forskning och innovation mer attraktiv och lättåtkomlig för deltagarna.

Utskottet har ovan delvis redogjort för sin syn på det gemensamma arbetet framåt. Utskottet ställer sig bakom ett gemensamt strategiskt ramverk (CSF) för att effektivisera finansieringen av forskning och innovation, både nationellt och på EU-nivå. Utskottet anser att CSF bör utveckla synergier och samband med andra instrument, program och policyer på regional, nationell och europeisk nivå, däribland strukturfonderna. Enligt utskottet är det i detta sammanhang viktigt att fastställa hur rollerna dem emellan ska se ut.

CSF bör även utformas så att det svarar mot höga krav på förenkling, harmonisering och flexibilitet. Vidare bör det präglas av ett visst mått av kontinuitet. Utskottet vill understryka behovet av förenkling och delar grönbokens uppfattning att ett gemensamt strategiskt ramverk borde göra EU:s finansiering mer lättåtkomlig för deltagarna och erbjuda tydliga möjligheter till administrativ förenkling genom utvecklingen av en mer standardiserad uppsättning regler som omfattar alla deltagare i EU:s forsknings- och innovationsprogram.

Det andra avsnittet i grönboken handlar om samhällsutmaningar, och frågor som ställs är bl.a. hur ett starkare fokus på samhällsliga utmaningar kan påverka balansen mellan grundforskning och tillämpad forskning.

Utskottet anser att EU bör stödja forskning om vår tids stora samhällsutmaningar. Utskottet anser vidare att ramprogrammet bör stödja både nyfikenhetsdriven, tillämpningsinriktad och tvärvetenskaplig forskning. De viktigaste genombrotten kommer ofta från nyfikenhetsdriven grundforskning och Europeiska forskningsrådet bör därför ges en viktig roll i den kommande strukturen. Det är enligt utskottets mening viktigt att grundforskning inte ställs i motsats till tillämpad forskning. Det är också av central betydelse att det på EU-nivå utvecklas en konkurrenskraftig vetenskaplig infrastruktur.

Det tredje avsnittet handlar om stärkt konkurrenskraft. Frågorna rör hur det industriella deltagandet i EU:s forsknings- och innovationsprogram kan stärkas, vilken typ av små och medelstora företag som särskilt bör stöttas på EU-nivå och vilka åtgärder man bör vidta för att underlätta företagens deltagande i EU:s forskningsprogram.

Enligt utskottet bör CSF stödja gränsöverskridande samarbete och rörlighet mellan näringslivets parter, offentlig sektor, institut, stat och akademi.

Det krävs enligt utskottet gränsöverskridande samarbete mellan akademiska lärosäten för att skapa starka miljöer för forskning, innovation och utbildning. För att åstadkomma detta är det viktigt med en kontinuerlig modernisering av universiteten.

Högkvalitativ forskning kräver god tillgång på excellenta forskare och ställer krav på det samlade utbildningsväsendet. Skolforskning bör därför vara en del av EU:s forskningsprogram.

Det är väldigt viktigt att öka industrins deltagande i EU:s forsknings- och innovationsprogram. Utskottet vill särskilt lyfta fram små och medelstora företags möjlighet till deltagande.

Det behövs enligt utskottet åtgärder på europeisk nivå för att stödja bildandet av och tillväxten i små och medelstora företag. En åtgärd för att underlätta för de små och medelstora företagen att delta i EU:s forsknings- och innovationsprogram är att göra systemet mindre komplext. Dagens system är komplext, tidskrävande och svåröverskådligt. Utskottet vill understryka behovet av förenkling i systemet, särskilt för att få med småföretagen i forsknings- och innovationsprogrammen. Utskottet anser även att ett snabbare ansöknings- och beslutsförfarande skulle förbättra små och medelstora företags möjligheter till deltagande.

Det fjärde avsnittet handlar om hur den europeiska vetenskapsbasen och det europeiska forskningsområdet (ERA) ska kunna stärkas.

Frågorna i avsnittet rör t.ex. hur EU-stöd kan hjälpa medlemsstaterna att bygga upp spetskompetens och vilka åtgärder som är nödvändiga på EU-nivå för att stärka kvinnors roll inom forskning och innovation. Utskottet vill här betona vikten av att Europeiska forskningsrådet ges goda möjligheter till utveckling. Vidare är utskottets uppfattning att det är nödvändigt med åtgärder på EU-nivå för att stärka jämställdheten och kvinnornas roll inom vetenskap och innovation. Utskottet anser även att det är av stor betydelse att villkoren för yngre forskare är gynnsamma för att kunna attrahera och behålla forskartalanger inom akademien. Vidare bör åtgärder vidtas för att främja forskares mobilitet inom EU.

Med hänsyn till en snäv tidsram för ärendets beredning föreslår utskottet att ärendet avgörs i kammaren efter endast en bordläggning.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Kommissionens vitbok KOM(2011) 48 Från utmaningar till möjligheter:
Mot ett gemensamt strategiskt ramverk för EU:s finansiering av forskning
och innovation.